

Statsforvalterens tilråding til
Miljødirektoratet om vern av skog for
Hestebrennjuvet, Ringerike kommune

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og
Akershus, februar 2026

Innhold

1.	FORSLAG.....	3
1.1	Hjemmelsgrunnlag	3
1.	Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget	4
1.2	Andre interesser.....	5
1.3	Planstatus.....	5
2.	SAKSBEHANDLING.....	5
2.1	Saksbehandlingsprosesser	5
2.2	Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt	5
2.3	Forholdet til utredningsinstruksen	5
2.4	Forvaltningsmyndighet	6
3.	VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	6
3.1	Navn	6
3.2	Avgrensing.....	6
3.3	Verneforskriften.....	6
4.	OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK	7
5.	FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	7
5.1	Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	7
5.2	Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser	7
5.3	Avveiing skogvern - skogbruk.....	8
6.	BESKRIVELSE AV HESTEBRENNJUVET (UTVIDELSE) MED MERKNADER	8
	Hestebrennjuvet, Ringerike kommune.....	8

1. FORSLAG

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus tilrår vern av Hestebrennjuvet naturreservat i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). Området er en utvidelse av eksisterende verneforskrift.

Tilrådingen omfatter 1999 dekar nytt verneareal. Totalt skogareal er 1774 dekar, og av dette er 1409 dekar produktiv skog.

Området som foreslås vernet er:

1. Hestebrennjuvet i Ringerike kommune, Buskerud fylke – utvidelse

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Området foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Området foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatet skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene *a* (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), *b* (*arter og genetisk mangfold*), *c* (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*).

Verneområdet skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som:

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelsen av verneområdet bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne dette naturområdet mot ulike typer inngrep, gir verneområdet også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

Området vil bidra til å oppfylle det nasjonale målet vedtatt av Stortinget om 10 % vern av skog.

1. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

Det foreslåtte verneområdet inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter.

Vern av området bidrar til å redusere de negative effektene av klimaendringene, gjennom å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Det foreslåtte verneområdet har stor variasjon og rikt artsmangfold. Slike områder er robuste mot endringer i klimaet og bidrar til langsiktig bevaring av artsmangfoldet og opprettholdelse av de økosystemtjenester skogen gir. Vern av området vil bidra til langsiktig binding av karbon. Det meste av skogen i denne tilrådingen er gammel barskog, som ifølge rapporten Skogvern som klimatiltak (NINA rapport 752) har det største karbonlageret per arealenhet i levende biomasse. Etter figur 1 i den samme rapporten kan den gjennomsnittlige karbonmengden i levende biomasse i skog som blir vernet, estimeres til å være om lag 70 tonn karbon per hektar.

I denne verneplanen er verneverdiene for området knyttet til gammel barskog og naturtypen frisk rik edelløvskog (NT) som vil bidra til å fylle mangler i vernet, samtidig vil de bidra til å bevare trua og nær trua arter.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslaget er innhentet fra SkogAnalyse-rapporten for de to delområdene.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i området som foreslås vernet er hogst og vegbygging/hyttebygging, samt friluftsliv. Vern av det foreslåtte området skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til å sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler i skogvernet. Området vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av truede naturtyper og levested for truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut.

Verneforskriften åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt miljøforringer betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i området vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i området.

Statsforvalteren vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Statsforvalteren anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Statsforvalteren har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Statsforvalterens oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 6.

Dersom området ikke vernes, vil det være andre sektorloversom regulerer arealbruken fremover og som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

1.2 Andre interesser

Kraft og energi:

Det er ingen kjente energiinteresser innenfor området.

Mineral

Det er ingen kjente mineralforekomster innenfor området.

Samiske interesser og reinbeitedistrikt

Det er ikke kjent at det er reinbeitedistrikter eller samiske interesser i området.

1.3 Planstatus

Arealet i dette verneforslaget er avsatt som LNFR-område i Ringerike kommune sin arealplan.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Saksbehandlingsprosesser

<i>Tilbud</i>	<i>Oppstart</i>	<i>Høring</i>
08.03.2023	27.06.2024	10.12.24

2.2 Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt

Dette kapittelet er ikke relevant da området ikke berører reinbeitedistrikt.

2.3 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslaget er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslaget på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslaget på et overordnet nivå, sammen

med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslaget fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveier mellom områdets verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for verneforslaget.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

2.4 Forvaltningsmyndighet

Aktuell kommune skal gjennom høringsprosessen gi tilbakemelding på om den ønsker å få tildelt forvaltningsmyndighet for nytt verneområder i tråd med gjeldene politikk på området.

Forvaltningsmyndigheten fastsettes gjennom forskriften når områder vedtas vernet.

Navn på område	Kommune	Har forv.mynd. i dag	Ønsker forv.mynd.
Hestebrennjuvet	Ringerike	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Navn

Det er ikke gjort endringer av navnet etter høringen.

3.2 Avgrensning

Det er gjort noen mindre endringer av grensene etter høring. Et mindre areal rundt Partisanersteinen i utvidelsen i nord ble grenset ut av hensyn til tilrettelegging og markeringer rundt et krigsminnesmerke. Det er også gjort noen små grensejusteringer i østdelen av det sørlige delen av utvidelsen. Statsforvalteren tilrår ellers avgrensingen som i høringsforslaget.

3.3 Verneforskriften

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskriften.

Det er gjort en strukturell endring under formulering av verneformålet i forskriften § 1 etter høring, for å tilpasse dagens forskriftsmal fra Miljødirektoratet:

«Formålet med forskriften er å bevare et område med gammel skog under naturlig skogdynamikk. Verdiene er blant annet knyttet til gammel granskog og gammel ospeskog, og arts mangfoldet knyttet til disse skogtypene. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.»

Dette er endret til:

«Formålet med forskriften er å bevare et område som

a. representerer en bestemt type natur i form av gammel skog under naturlig skogdynamikk

b. har særskilt betydning for biologisk mangfold knyttet til gammel granskog og gammel ospeskog.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.»

Det er også lagt til i unntaksbestemmelsen for vedlikehold av stier § 4, til å inkludere skiløyper. Og under § 7 lagt til en egen bestemmelse som åpner opp for nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppkjøring av skiløyper. Ved søknad om dispensasjon skal det legges ved løypeplan som viser kjøretrase.

Det manglet tre gards og bruksnummer i verneforskriften som lå ved høringen. Disse er nå inkludert.

For øvrig tilrår Statsforvalteren verneforskriften som i høringsforslaget.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

Forskrift 16.12. 2011 nr.1283 om vern av Hestebrennajuvet naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Området er i kommunenes arealplaner avsatt til Landbruks-, natur-, friluft- og reindriftsområder (LNFR-områder). Kartlegginger av områdets naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, jordbruk, mineralutvinning regulering av vassdrag, nedbygging og annen omdisponering fra natur til andre formål. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensing og forskriftsutforming.

Statsforvalteren mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer Statsforvalteren det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslaget vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

5.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

De største kostnadene som følge av etableringen av verneområdet vil være utgifter til forvaltning og skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene. I tillegg vil det kunne være behov for å restaurere natur i deler av området.

5.3 Avveining skogvern - skogbruk

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fikk den 1. juli 2020 i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å utrede forvaltningstiltak knyttet til skogvern og konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktoratene foreslått retningslinjer for avveininger.

I oppdrag fra Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 ba Klima- og miljødepartementet om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal forslaget iverksettes for områder der det mottas tilbud etter 1. februar 2022, og ved vern av offentlig eid grunn for områder der det meldes oppstart fra og med samme dato.

Betydning for vern	Har	V1	V1S7	V1S6	V1S5	V1S4	V1S3	V1S2	V1S1 ¹⁾
		V2	V2S7	V2S6	V2S5	V2S4	V2S3	V2S2	V2S1 ¹⁾
		V3	V3S7	V3S6	V3S5	V3S4	V3S3	V3S2	V3S1
	Kan få	V4	V4S7	V4S6	V4S5	V4S4	V4S3	V4S2	V4S1
		V5	V5S7	V5S6	V5S5	V5S4	V5S3	V5S2	V5S1
		V6	V6S7	V6S6	V6S5	V6S4	V6S3	V6S2	V6S1
	Har mindre	V7	V7S7	V7S6	V7S5	V7S4	V7S3	V7S2	V7S1
		S7	S6	S5	S4	S3	S2	S1	
		Har mindre	Kan få			Har			
		Betydning for tømmertilgangen							

Figur 1 Matrise for områdets betydning for tømmertilgangen og betydning for vern. Grønne områder angir områder hvor vern skal prioriteres fremfor skogbruk, røde ruter angir at tømmertilgangen skal prioriteres fremfor vern og gult felt angir områder som må vurderes nærmere av Statsforvalter.

Betydning for tømmertilgangen vurderes for det areal som er tilbudt, mens betydning for vern vurderes for verneverdig areal innenfor tilbudet. Utvidelsen av Hestebrennjuvet ligger innenfor de kategorier som skal prioriteres for vern (grønne ruter). Gjennom verneplanprosessen er det gjort tilpasninger mot skogbruksinteresser og andre interesser.

Område	Betydning for vern og tømmertilgang	Tilbudt areal	Foreslått for vern
Hestebrennjuvet	V2S4	2003	1999

6. BESKRIVELSE AV HESTEBRENNJUVET (UTVIDELSE) MED MERKNADER

Hestebrennjuvet, Ringerike kommune

Totalareal: 1999 dekar utvidelse

Skogareal totalt: 1774 dekar.

Produktivt skogareal: 1409 dekar

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

a. representerer en bestemt type natur i form av gammel skog under naturlig skogdynamikk

b. har særskilt betydning for biologisk mangfold knyttet til gammel granskog og gammel ospeskog.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Hestebrennjuvet naturreservat ligger om lag 10 km nordøst for Sokna og like sørvest for Høgfjell. Den foreslåtte utvidelsen omfatter to delområder i mellomboreal sone, som begge grenser til eksisterende verneområde i nordvest og sørøst. Samlet gir disse arealene en betydelig økning i variasjon når det gjelder topografi, eksponering og skogstruktur, og tilfører naturkvaliteter som styrker helheten i verneområdet.

Den nordlige delen består hovedsakelig av gammel, fattig barskog dominert av gran, ofte over 150 år gammel. Det finnes også partier med eldre furuskog, inkludert enkelte furuer rundt 200 år, særlig i myrlendt og skrint terreng. Skogen er i hovedsak flersjiktet, men bærer preg av tidligere plukkhogst, noe som forklarer den relativt lave mengden død ved. Vegetasjonen er gjennomgående fattig, dominert av blåbær- og bærlyngskog, med kun små innslag av intermediaære vegetasjonstyper. Tresjiktet består nesten utelukkende av gran og furu, med svært sparsom innblanding av bjørk og osp. Det er registrert flere kontinuitetskrevenne arter, men kun få rødlistede (svartsonekjuke, rynkeskinn og rosenkjuke – alle vurdert som NT). Det nordlige området vurderes som regionalt verdifullt.

Den sørlige delen har sine viktigste naturkvaliteter i den bratte sørvestvendte lia mellom Hestbrenna og Tjuvenborgen. Her finnes fattig til intermediaær barskog med eldre gran og furu, samt større mengder liggende død ved av gran. Vegetasjonen er mer variert enn i nord, med innslag av rikere vegetasjonstyper, inkludert gammel boreal løvskog med osp, bjørk og selje. Under Tjuvenborgen ligger et sentralt parti med rik edelløvskog (alm, spisslønn, ask), inkludert den rødlistede naturtypen frisk rik edelløvskog (NT). På kammen mellom Tjuvenborgen og Hestbrenna står gammel barblandingsskog med spredte gamle furuer (200+ år) og gran (150+ år), samt noe gadd og læger. Området rundt Hestbrenna består i hovedsak av mer ordinær furuskog uten spesielle naturkvaliteter, men inkluderes for å sikre god arrondering. Det er registrert ni NT-arter, hovedsakelig knyttet til gran, men også til furu og edelløvtrær. I tillegg er ask (EN) og alm (EN) registrert. Den sørvestvendte eksponeringen gir gode forhold for kravfulle karplanter, som svarterteknapp, og bidrar til høy treslagsvariasjon.

Begge utvidelsesområdene bidrar i middels grad til å dekke generelle mangler i skogvernet, særlig når det gjelder biologisk gammel barskog i lavlandet. De omfatter også mangelnaturtyper som rik edelløvskog og ospedominert skog. Samlet sett styrker utvidelsen den økologiske helheten rundt Hestebrennjuvet gjennom økt areal, bedre arrondering og større variasjon i skogtyper og arts miljøer.

Hestebrennjuvet ligger litt over 2 km fra Vikerfjell naturreservat i nord og ca. 7 km fra Såta naturreservat i vest. Sammen vil disse områdene kunne danne et viktig økologisk nettverk i denne delen av fylket.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Bruksinteressene i verneområdet er i hovedsak knyttet til skogbruk og friluftsliv.

Den ubetjente turisthytta Tjuvenborgkoia ligger rett utenfor det foreslåtte verneområdet. Fra hytta går en merket sti på ca. 1,5 km gjennom den sørlige utvidelsen, via Tjuvenborgen og sørover mot Østre Tjuvenborgtjern. En annen merket sti leder fra det eksisterende reservatet gjennom den nordlige utvidelsen mot Partisansteinen. Nær toppen av Hestebrenna har DNT tilrettelagt med et trebord og en bålpanne.

Av kulturminner, er det i den sørlige delen av utvidelsen registrert et felt bestående av en bygdeborg (Tjuvenborgen) datert tilbake til jernalderen. Like nedunder Tjuvenborgen finnes det også en hule kalt "Røverhøla". Her er det en sprekke i fjellet og hulen er dannet av en svær, løs blokk som øverst støtter seg til berget.

Det er ikke registrert forekomst av mineraler, grus eller pukk innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneplanen ble i tillegg til de sentrale høringspartene sendt på høring til *grunneiere, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag v/ Kjetil Jørstad, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud fylkeskommune, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DNT Ringerike, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Naturvernforbundet Hole og Ringerike, Naturvernforbundet i Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Ringerike kommune.*

Hestebrennjuvet ble sendt på høring sammen med en rekke andre verneforslag. Det har kommet inn seks høringsuttalelser som angår Hestebrennjuvet.

Direktoratet for naturforvaltning (DMF) har uttalt at de ikke har registreringer av mineralressurser eller bergrettigheter i Hestebrennjuvet.

NVE har uttalt at de ikke har energiinteresser innenfor verneforslaget. Føie AS er områdekonsesjonærer i området, men har ikke kommentert på verneforslaget. Føie AS har stått på kopilisten til NVE sin uttalelse.

Forsvarsbygg, Statens vegvesen og Bane Nor har gitt uttalelse, men hadde ingen merknader til verneforslaget.

Norges televisjon AS (NTV) har sendt innspill om at verving av skogsområder ikke må hindre distribusjon av TV- og radiosignaler i det digitale bakkenettet, som er en del av Norges beredskapsinfrastruktur. De påpeker at trær og vegetasjon som vokser kan blokkere signalene, og foreslår at eventuelle avbøtende tiltak, som reduksjon av vegetasjon eller bygging av nye sendestasjoner, må bekostes av Statsforvalteren eller rette verneinstans. NTV forbeholder seg retten til å komme tilbake til saken hvis vegetasjonen i verneområdene påvirker signalene negativt.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar uttalelsene fra DMF, NVE, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Bane Nor og Norges Televisjon AS til orientering.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Hestebrennjuvet som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensningen med de justeringene som er beskrevet i kapittel 3.2.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften med de endringene som er beskrevet i kapittel 3.3.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med de endringene i verneforskrift og vernekart som er beskrevet i kapittel 3.

Vedlegg:

Vedlegg 1. Forslag til vernekart for Hestebrennjuvet, Ringerike kommune

Vedlegg 2. Verneforskrift

Vedlegg 4. Avveining skogbruk/skogvern.

Vedlegg 5. Høringsuttalelser samlet.